

Az egyszikű tarackos gyomok elleni védekezés nyár végén

A gyomirtás története egyidős a növénytermesztés történetével. A gyomok és kártételük végigkísérték a mezőgazdaságot a több ezer éves fejlődésében. Ma a gyomnövényzet nagymértékű átalakulásának vagyunk tanúi. Művelt területeken nagy különbségek találhatók egyes táblák gyomosodásában, gyomfaj összetételében aszerint, hogy milyen agrotechnikát alkalmaznak, milyen gyomirtó szereket használnak, és milyen növényeket termesztenek.

A különböző kultúrhatások, így a vetésforgó, a talajművelő gépek, de legfőképp a vegyszeres gyomirtás döntően befolyásolja a gyomfajok életfeltételeit, elterjedési lehetőségeit.

A levélen keresztül felszívódó és gyökérherbicidek, elsősorban a magról kelő fajokat szorították vissza. Így, más fajok, például az ellenállóbb egyszikű gyökértarackosok felszaporodására kedvezőbb körülmények alakultak ki, elsősorban az előbbi készítményekre érzékeny fajok, mint konkurens kikapcsolásával. Ez utóbbiak felszaporodásában hagyományos mechanikai talajművelés csökkenése és a szántás nélküli talajművelés is szerepet játszott.

Az északkeleti országrész szántóföldjein két évelő egyszikű növény felszaporodása figyelhető meg, ezek a **tarackbúza** (*Agropyron /Elymus/ repens*) és a **csillagpázsit** (*Cynodon dactylon*).

Tarackbúza

Tudományos neve görög eredetű, lefordítva szántóföldi kúszóbúzát jelent. Az országos gyomfelmérések szerint 1950-ben a 32. helyet foglalta el, jelenleg a 13. az országos gyomborítási rangsorban. A többéves gyümölcsösökben pedig a 3-5. helyet foglalja el.

Két intenzív fejlődési szakasza van. Kora tavasszal már elkezdi hajtani, felhasz-

Forrás: <http://gyomnovenyek.hu>

nálva a tarackjaiban, rizómákban lévő tartaléktápanyagot. Gyorsan fejlődik, május közepén, végén magszárat, majd termést hoz. Nyár elejére úgynevezett endogén nyugalmi állapotba kerül, majd nyár végén a hűvösebb, nedvesebb időjárás hatására újra tömegesen kihajt. Magot ekkor már alig érlel, az őszi újrahajtás a tarackok tápanyaggal való feltöltését, a jobb áttelelést és a tavaszi fejlődést szolgálja. Jellemzője a csúcsrüggy dominancia, az, hogy a tarackszáron az utolsó egy-két csúcsi rügy hajt ki.

Forrás: <http://gyomnovenyek.hu>

Védekezési lehetőségek

A mechanikai védekezés a csúcsi dominanciát használja ki. A tarackok feladarolásával több gyökérrész rügyei kerülnek csúcsi helyzetbe, így nagyobb tömegben hajtanak ki, de kevesebb tápanyagot tudnak rizómánként tárolni. A kihajtást követő mélyforgatás nagyobb arányban pusztítja el a gyengébb tarackdarabokat, így kevesebb tud tavasszal kihajtani. A fentebb vázolt nyári endogén nyugalmi állapot miatt, nyáron ez a módszer kevésbé hatásos, mivel a tarackok úgy sem hajtának ki, legfeljebb egy részük kiszárad. Az előzőekben vázoltak miatt az őszi mechanikai irtás hatékonyabb, mivel a gyökerek nincsenek nyugalmi állapotba csak mintegy „vára-koznak” a kedvező feltételeket biztosító tavaszi jó időre.

A vegyszeres védekezésre több levélen keresztül felszívódó készítménycsalád áll rendelkezésre. Leggazdaságosabbak a glifozát hatóanyag-tartalmúak. Európai Unió rendelkezései miatt, a faggyúamin hatásfokozóval bíró glifozát készítményeket ez évben betiltották, de még így is több mint 20 engedélyezett glifozát hatóanyagú szer áll az engedélyokiratok szerint rendelkezésre.

A nyár végi újrasarjadást, amely a tarackok jó téli áttelelését segíti elő,

a felszívódó glifozáttal ki lehet használni. Ekkor sokféle tápanyagot, de köztük a glifozátot is beépíti a növény a tarackjaiba. Ez fokozza a gyomirtószer hatékonyságát, a tarackok téli elhalását.

A glifozátos kezeléseket a tarackbúza 20-30 levélfejltségénél kell elvégezni, amíg a napi átlaghőmérséklet nem csökken 10 °C alá. Ez nálunk általában október közepét jelenti. Hatóanyagban számolva a dózis 2-2,5 liter per hektár, 200-300 liter vízben. Fontos, hogy ne legyen nagy lé mennyiség, mert amennyi permetlé a levélről lefolyik, az nem tud felszívódni. Emiatt harmatos állományt se kezeljünk. Ammóniumnitrát műtrágya 5-10% hatékonyságnövekedést eredményezhet, de 2%-nál (4-6 kg) töményebbet ne használjunk. A glifozátos kezelés a szeder és a selyemkóró kivételével a többi gyomfajra is különböző mértékig hatékony, így a kétszikű évelő mezei aszat ellen is tartósabb hatása van. A glifozáton kívül több speciális egyszikű irtó is rendelkezésre áll, magasabb engedélyezett dózisban hasonló időpontban használva hatékonyak. Nagyobb költségük és szűkebb hatásspektrumuk miatt, elsősorban zöldség és gyümölcskultúrák tavaszi felhasználására javasolhatók.

Csillagpázsit

Tudományos neve ógörög eredetű, magyarrá leginkább ujjas fogként fordítható. Melegigényesebb és szárazságtűrőbb a tarackbúzáznál. Az országos gyomfelmérés szerint 1996-1997-ben még 54. volt a rangsorban, 2007-2008-ra borítást megnevezserezve a 25. helyet foglalta el a fontossági sorrendben. Több éves szőlő és gyümölcs kultúrákban jelentősége még nagyobb, ott a tíz legfontosabb gyomfaj között van. Dél felé haladva váltják egymást a tarackbúzával, a 45. szélességi foktól délre a csillagpázsit jelentősége fokozatosan megnő. Talaj iránt igénytelen, a köves sziklás mediterrán területeken az egyik fő gyom, de gyepalkotó növény is. Életmódja különbözik a tarackbúzáétól, melegkedvelő, kora tavasszal és késő ősszel nem hajt ki, nyári mélynyugalmi állapota nincs. A szárazság miatti nyári nyugalmi szakaszát talajműveléssel, a gyökértarackok felda-

rabolásával megszakíthatjuk és újrasarjadásra készíthetjük.

A mechanikai védekezés ellene nehéz, mivel tarackjai mélyre, a művelési mélység alá is lehatolnak. Laza talajokon 2 méter mélyen is megtalálhatók, többségük azonban a felső, 40 cm-es rétegben helyezkedik el. A szántás nélküli talajművelés kedvez a felszaporodásának, a sekély talajművelés csak többször megismételve gyéríti érdemlegesen.

Vegyszeres védekezésre szántóföldön

Szántóföldön jelenleg a glifozát hatóanyagú készítmények jöhetnek gazdaságossági szempontból számításba. Gyakran vegyes állományt alkot a tarackbúzával, de a fejlődési különbözőségük miatt mindkét faj ellen egy időben nem lehet védekezni. Ha a tarackbúzához időzítjük a levélen felszívódó glifozátos kezelést a csillagpázsit még alig hajt ki. Ha megvár-

Forrás: <http://gyomnovenyek.hu>

Forrás: <http://gyomnovenyek.hu>

juk a csillagpázsitra hatékonyság szempontjából optimális 20-25 centiméteres fejlettséget, a tarackbúza már magszárba indul és nem veszi fel a gyomirtószert. A tarackbúzáznál ajánlott őszi kezelés a csillagpázsit hajtásainak előregedése miatt nem javasolható. A két faj elleni együttes védekezésre nyár végén van esély. A tarackok mechanikai feldarabolása után a nyári rügynyugalomba nem vonuló csillagpázsit szeptemberben még újrAhajt és ekkora már a tarackbúza nyári mélynyugalmi állapota is feloldódik.

Ákár sikerült egyszerre védekezni a két faj ellen, akár külön kell a csillagpázsit ellen, az engedélyezett legmagasabb glifozát dózissal /2.5-3 l hektáronkénti hatóanyag/ kell dolgoznunk a csillagpázsit erősebb gyomirtószer toleranciája miatt. A hajtások 20-25 centiméteresek legyenek, nagyobb fejlettségnél a levelek alsó része már száradásnak indul. Itt is javasolt a tarackbúzáznál leirt ammónium-nitrátos kiegészítés.

Sajnos, egyszeri kezeléssel – ha jól sikerült is – tartós hatást ritkán tudunk elérni. A csillagpázsittól csak több évi következetes munkával lehet megszabadulni, mivel a mélyen lévő tarackjaiból később is újrAhajthat.

Dr. Szőke Lajos